

Hoor, Israël, uw overtreding, gij o Mijn volk, uw zonden!

En het requisitoir is scherp; dit is er de korte inhoud van: gij vast wel, maar hoe? op uw vastendagen neemt ge liefst nog zooveel mogelijk zaken waar! natuurlijk, ge gaat er niet rechtstreeks op uit, maar bij de godsdienstige samenkomsten vindt ge dikwijls gelegenheid, om zoo eventjes er tusschen door een voordeelig handeltje te drijven!

Ja patroons, gij komt wel heel vroom op de vastendagen, in tekenen van rouw en vernedering — maar uw arbeiders laat ge rustig doorwerken, ge drijft ze zelfs aan, want ze moeten uw portie werk ook verzetten, de aan Mij gewijde dag mag vooral geen schade brengen aan de portemonnaie.

En bovendien: op die vastendagen komt ge zelfs tot twist en gekijf, tot handtastelijkheden, want als het u niet naar den zin gaat, slaat ge er met de vuist op los.

Nee, Israël, uw vasten is maar uiterlijk, maar vormelijk; het zijn versteende plichten, er brandt geen liefde achter, er bruist geen leven in, o Mijn volk, de dood is er in....

Hoor, om uws levens wil:

„Is dit niet het vasten, dat ik verkies: dat gij losmaakt de knopen der ongerechtigheid?”

Het komt niet aan op uiterlijkheden, Israël — neen, het gaat om de bekeering van hart en leven: niet de kleren moeten verscheurd, maar de ziel verbrijzeld. En als dat de bron van uw Godsdienst is, dan wordt het alles anders in het volksleven!

Jesaja moet dit speciaal toepassen op de houding tegenover armen en ellendigen.

Zóó is de toestand onder Israël:

uiterlijk alles mooi en vroom en keurig in orde: geen enkele vorm van godsdienstlofening werd verwaarloosd, want Jahweh mocht nergens in te kort komen. Maar Jahweh kwam in alles te kort, want de liefde ontbrak! Daar lagen in het leven der Verbondsnatie knopen van ongerechtigheid! Sociaal onrecht... bewuste schending der Mozaïsche wet... armeren en zwakkeren werden onrechtmatig van hun vrijheid beroofd, om schuld tot slaven gemaakt en niet op de wettelijke tijden vrijgelaten; hungerigen geen milde handreiking geschonken; zwervelingen onderdak ontzegd....

Er is geen liefde tot Mij, o Mijn volk, en daarom geen liefde tot den naaste... ach, het zijn alleen koude sintels, die daar op den haard van uw religie liggen, en het vuurwerk van uw strenge vormelijkheid vermag dat ontsellende niet te bemantelen... Jesaja, roep uit de keel, verhef uw stem als een bazuin:

„Is dit niet het vasten, dat ik verkies: dat gij losmaakt de knopen der goddeloosheid?”

Verootmoediging in den nood der tijden...

Wij beleven een diep-ernstigen tijd — een tijd, waarin de wereld van Oost tot West, van Zuid tot Noord beeft, omdat alles schijnt heen te dringen naar een wereldbrand, zoo gruwelijk als nooit te voren is aanschouwd — een catastrofe, welke alle menschelijk bouwzel van cultuur en techniek, kunst en beschaving met ruïneering bedreigt.

Ja, maar wij moeten onzen tijd en zijn nood toch nog anders zien: vanuit het geloof, vanuit de Schriften — en dan speuren we in die ontroerende beweging en gisting der volkeren, met al hun afval en strijd, de komst van den mensch der zonde — ja, klemmender dan de vraag: wat zal er met het régime van Hitler gebeuren? is die andere: hoe wordt het straks voor de gemeente van Christus?

Dan hooren we de bazuin Gods in de teekenen der tijden. En dan moet het bij al Gods kinderen tot één ziele-kreet komen: „HEERE, vergeef toch!”

Want dat de Almachtige Zijn oordeelen over onzen tijd en ons geslacht brengt — dat heeft, zeker ook de toenemende goddeloosheid en menschevergoding der wereld tot oorzaak — doch niet minder de zonden van Gods kinderen, van ons allen; niet minder de ontrouw en slapheid en kompromis-geest onder het Verbondsvolk....

We hadden nog heel wat voor den HEERE over, niet waar? enkele uren per Zondag, enkele halve uren door de week, een vaste bijdrage voor den eere-dienst... en misschien dachten we nog: de Heere komt in niets te kort!

Maar wanneer de liefde ontbrak, dan kwam God alles te kort in uw en mijn leven. En dan liggen er onder de versteende vormen knopen van goddeloosheid... wereldgelijkvormigheid in de polemiek — oneerlijkheid in den handel — grof winst-bejag in het zaken-doen — heimelijk Voorzienigheid-spelen in de echtelijke saamleving — Geroformeerde drinkgelagen — eigenwilligen godsdienst er op nahouden — gemis aan waarachtig-vroom Verbondsleven in gezin en werkring en milieu — doode farizeïstische rechtzinnigheid, die van zichzelf denkt: wat ben ik toch braaf en vroom, en kriebelig raakt, als over aandeel in de schuld van heel de menscheid gesproken wordt — lauwheden in het getuigen-van-Jezus-zijn... we stoppen maar...

Ach, die knopen van goddeloosheid...

En Gods oordeelen, in den nood der tijden!

Weet ge nu, wat de HEERE verkiest?

O, dat we toch naar Jezus vluchten — om Zijn zoenbloed, om Zijn offerkracht, om Zijn opstandingswerkingen smeeken —

alleen door Hem is het mogelijk, de knopen der goddeloosheid los te maken —

alleen bij Hem kunnen we het vasten leeren, dat de HEERE verkiest:

verootmoediging — verootmoediging — VEROOTMOEDIGING...

Zalig, die zulke tranen kennen,

want de HEERE zal ze vertroosten.

J. SMELIK.

KERKELUK LEVEN

Indrukken van de Generale Synode. (V.)

Theologische Hoogeschool.

Verleden week heeft de Theologische Hoogeschool — zooals thans ook officieel de naam definitief is vastgesteld — een lange beurt gehad. Twee zaken met name vroegen de aandacht: de instelling van een zesde-hoogleeraarsplaats, en het promotierecht.

Wat het eerste punt betreft, spijt het ons, dat enkele bladen zich hebben laten bedienen door het Ned. Chr. Persbureau, onder leiding van dr. H. W. v. d. Vaart Smit. Wat van de zijde van dit bureau werd gepubliceerd, schijnt ons het tegendeel van „objectieve” berichtgeving; het stuk was zeer gekleurd en niet vrij van eenig sentiment, dat ten deele zich gemakkelijk liet onderkennen, voor wie er mee bekend is, dat officieel gerapporteerd is, dat het fonds zesde-hoogleeraar door curatoren wordt beheerd (ik citeer hier uit het hoofd), gelijk het ook officieel is opgenomen in het gedrukte curatorenverslag onder die punten, omtrent welke officieel door curatoren bericht aan de synode wordt verstrekt.

Het is jammer, dat de synode in 1939 in geen enkele zitting voltallig heeft kunnen zijn. Niet alleen ontbraken in de zitting, die over dit punt te beslissen had, enkele afgevaardigden, die verhinderd waren, maar ook heeft gedurende heel den synodetijd geen enkele deputatie van de kerken vlak over onze oostergrens kunnen aanwezig zijn. De oorlogstoestand, waarin Duitschland is gewikkeld, heeft het den afgevaardigden uit Bentheim en Oost-Friesland onmogelijk gemaakt, de synode bij te wonen. Waar nu een amendement des Duursema, dat in de aangelegenheid van den zesden-hoogleeraar het vastleggen der wenschelijkheid, en de daaruit voortvloeiende behandeling in details bespoedigen wilde, slechts met een kleine minderheid verworpen is, laat zich de mogelijkheid denken, dat in geval de synode voltallig had kunnen zijn, het amendement-Duursema was aangenomen. Overigens was er zelfs thans wel een meerderheid te vinden voor de gedachte, dat „thans” niet tot de instelling van deze nieuwe hoogleeraarsplaats kon worden overgegaan. De invoering van het woordje „thans” heeft voor verdere overwegingen de baan, die trouwens zelfs zonder dat woordje nog niet zou zijn opgebroken, ook uitdrukkelijk vrij gelaten.

Daar zijn we dankbaar voor.

Dat in 1939, onder den verschen indruk van „den staat van oorlog” met zijn groote onzekerheden ook op financieel gebied, uiterste voorzichtigheid geboden was, zal ieder erkennen.

Een andere vraag is, of voor de Theologische Hoogeschool alleen maar de wet der „noodzakelijkheid”, dan ook die der „wenschelijkheid” dient te beslissen ten aanzien van de vraag van uitbreiding, al of niet. Wij meenen, dat het voor geen enkel belang van Gods Koninkrijk gewenscht is, te blijven staan bij wat strikt „noodzakelijk” is. Want de vraag naar de „noodzaak” is niet te beantwoorden zonder de andere, die de „wenschelijkheid” onderzoekt. Indien de middelen aanwezig zijn, of gevonden kunnen worden voor een zoodanige uitbreiding van den kring der docenten, dat het onderwijs vollediger, en dieper, en juist wordt, de arbeid der hoogleeraren door de opening van onmisbare hulpmiddelen vergemakkelijkt en ook vaster van gang gemaakt wordt, en ons kerkelijk-wetenschappelijk leven op den duur er door verrijkt wordt, dan is het zoeken en gebruiken van die middelen zeer gewenscht, en dan ook (als God ons de middelen geeft) „noodzakelijk”. Wat voor „de zaak des Konings” gewenscht is, daarvan is het nastreven voor Zijn knechten „noodzakelijk”. Volge men een anderen regel, dan lag in een ommezien heel onze kerkelijke en christelijke actie stil.

Indedaad geloof ik, dat zóó de kwestie te stellen is, ook in dit concreet geval. De bedoeling van hen, die voor de instelling van dit zesde professoraat ijverden, was, zoo mogelijk te komen tot een nieuwen functionaris, die met name de patristiek zou te beoefenen hebben. Patristiek, dat is: de wetenschap, die bijzondere studie maakt van de kerkvaders, uit de eerste eeuwen van „het christendom”. In die eerste eeuwen is zóóveel te doen geweest over de allereerste vragen van ons christelijk geloof, en zijn zóó ingrijpende studies daaraan gewijd, dat reeds uit een oogpunt van bestudeering van de geschiedenis van het dogma, het indringen in de literatuur van die eeuwen van de grootste betekenis is. En dat niet alleen. Ook voor het afdoen van onze eigen tegenwoordige kwesties is kennismaking met de „patres” (kerkvaders) een eerste vereischte. Zelfs de punten, die op de generale synode van 1936 comu-

soriaal gemaakt zijn, kunnen niet met voldoende helderheid worden ingedacht, zonder dat men rechtstreeks op de „patres” terug moet gaan. Wat b.v. niet naar nieuwere, doch naar oud-christelijke opvatting „persoon” is, en wat onder „hypostase” in bepaalde begripsverbanden te verstaan is, wat „ziel” of „geest” of „ik” is, en „onpersoonlijk” en hoe deze onderling tot elkander staan, en hoe in dezen tusschen orthodoxe en heterodoxe opinie nu wel precies de afgrenzing afgeteekend ligt, en wat dies meer zij, dat alles kan niet worden vastgesteld zonder dat men de „patres” kent.

Genoeg, om te doen zien, dat studie der patristiek voor de theologie, en ook voor de beoefening daarvan door een inrichting van hooger onderwijs van groot profijt te achten is. Met name de hoogleeraar in de kerkgeschiedenis en die in de dogmatiek zullen er van kunnen profiteren. En over tientallen jaren zullen de resultaten algemeen te plukken zijn.

Natuurlijk hangt één en ander samen met de betrekkelijke armoede, waaronder we met z’n allen op wetenschappelijk gebied leven. We moeten vooral niet denken, dat we hetzij aan de Vrije Universiteit, hetzij aan de Theologische Hoogeschool al aan een voldoende bezetting zijn toegekomen. Vergelijkt men den toestand bij ons met dien van theologische faculteiten in het buitenland, dan blijft er voor ons allen nog al reden voor jaloezie. Waarom dan ook terecht een promovendus aan de V.U. onder zijn stellingen er één opnam, waarbij de instelling van enkele lectoraten aan de V.U. en te Kampen werd bepleit.

Meer zullen we hiervan thans niet zeggen.

We wilden aanvankelijk ook in dit nummer schrijven over het debat aangaande het promotierecht. Door den loop der dingen is de „tweede ronde”, die voor de avondvergadering in uitzicht gesteld was, niet gekomen; m.i. is het daarom niet ongewenscht, op sommige punten (van openbare redevoeringen) nader in te gaan. Waar evenwel in enkele afzonderlijke artikelen van de hand van prof. Greijdanus op bepaalde punten in ons blad nader wordt ingegaan, lijkt het mij persoonlijk beter, wat ik te zeggen had, nog even in te houden. Misschien blijft er nog stof over. Een kleinigheid moge illustreren, hoe verrassend vaak de loop eener vergadering is; er waren twee voorstellen van de rapporterende commissie. De meerderheid (zoo klein mogelijk) had voorgesteld:

„De Synode,

met leedwezen uit het Rapport van Curatoren vernomen hebbende, dat er inzake het vraagstuk van het promotierecht der Theologische Hoogeschool geen regeling of schikking is kunnen gevonden worden, waarin met de tegenover elkander staande opvattingen zoodanig rekening wordt gehouden, dat op goede gronden te verwachten ware, dat ze met genoegzame eenparigheid zou kunnen worden aanvaard,

constateerende, dat ook hieruit wederom is gebleken, dat het nog steeds aan de door de Synode van Arnhem (1930), Acta art. 239, voor het nemen van eene beslissing ten dezen gewenschte genoegzame eenparigheid ontbreekt,

besluit in overeenstemming met de door de Synode van Arnhem (1930) gedane uitspraak op de verzoeken van de Particuliere Synode van Drenthe, van Ds P. Hekman c.s., van het studentencorps Fides Quaerit Intellectum te Kampen en van broeder P. Bruina (Reggestraat 22 te Almelo) niet in te gaan.”

De minderheid (zoo groot mogelijk) had het volgende voorstel ingediend:

„Overwegende, dat eenparigheid inzake het „Promotierecht” aan de Theol. Hoogeschool niet is verkregen,

dat overeenkomstig het voorstel van de Part. Synode van Drenthe de rust in onze kerken een beslissing gewenscht maakt;

overwegende, dat blijkens het verzoek van een groep predikanten, ook onder de aan de Theol. Hoogeschool afgestudeerden, de blijvende begeerte leeft, ook hun studie aan de Theol. Hoogeschool te voltooien;

overwegende, dat het niet billijk geacht moet worden, dat aan een zeer groot deel in onze kerken, de vervulling der begeerte naar dat promotierecht nog langer onthouden worde,

adviseert de grootst mogelijke minderheid van Commissie II te besluiten aan Curatoren in overleg met de Professoren aan de Theol. Hoogeschool op te dragen, om de volgende Generale Synode voor te bereiden en der Synode voor te stellen alle regelingen en verordeningen, die noodig zijn om aan de Theologische Hoogeschool den weg te openen voor voortgaande studie en promotie tot doctor in de Heilige Godgeleerdheid.”

Daarover was in de commissie lang gehandeld; daarover was den heelen dag tot voor de avondvergadering in één ronde gehandeld; en tenslotte kwamen vier andere voorstellen ter tafel, twee vóór de avondpauze, twee daarna over een deel waarvan tenslotte in eerste instantie gestemd is, met zulken uitslag, dat de andere niet meer voor stemming in aanmerking konden komen. Een bewijs, hoe moeilijk het is, in vergaderingen alles tegelijk en rustig onder de oogen te zien. Van één der voorstellen hebben we den tekst bij de hand. Het volgt hier:

De Generale Synode,

in het midden latende de vraag, of de bestaande bezwaren tegen de zorg door en namens de kerken voor de gelegenheid tot doctoraal-studie en promotie aan de Theologische Hoogeschool te Kampen, grond zijn,

draagt aan curatoren op om, zonder verplichtingen in den vorm van financiële steun of van toezicht aan te gaan, een welwillende houding aan te nemen ten opzichte van een eventueel gebruik door het col-

lege
scho
leidi
gra
(Dit
Hartog
S. J. E
Late

Bete

Alles
verzo
dat, w
staand
hof
toen
antwo
gelede

Eem

Bij
gische
te Sno
heid t
Daar
voorst
in de
Koupe
Dat
Kene
ster v

Dij
besluis
heid”
allen
ook m
Deze
male
War
met h
slecht
blik, e
niet te
geston

De
te Sno
promo
zeer d
en ho
keur

Het

Hooge
Het
eigene
ben, t
Van d
ken w
ter vi
kunne
van H
ring v
Kerk
werd
van
steer
stelt
Toe
mogel
het o
Dat
in 18
ding
Theol
ring
min
der
Toe
schap
Nu
ploof
leidin
En
onder
aan z
plaats
eische
als al
gestel

Het
kan v
Een
vast
vreese
ting”
het d
heen
zou d
inzak
verze
Theol
der
Kamp

Dit
stell
Dond
vânze